

2 NUMARALI ADANA ŞER'İYE SİCİLİ (1633- 1634)

Yayına Hazırlayan
Yılmaz KURT

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-399-035-0	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
2 Numaralı Adana Şer'ie Sicili(1633- 1634)	47518
Yazar	Baskı ve Cilt
Yılmaz KURT ORCID iD: 0000-0001-9595-7398	Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü	Bisac Code
Yasin DİLMEN	HIS000000
	DOI
	10.37609/akya.2444

Kütüphane Kimlik Kartı
Kurt, Yılmaz.
2 Numaralı Adana Şer'ie Sicili (1633- 1634) / Yılmaz Kurt.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.
259 sayfa. : tablo, fotoğraf ; 210x297 mm.
Sözlük içerir.
ISBN 9786253990350
1. Tarih.

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Kadı sicilleri veya şer'îye sicilleri diye anılan Osmanlı şer'î mahkemesi kayıtları, sadece mahkemelerde görülen davalara ilişkin tutanaklar değildir. Tanzimat dönemine gelinceye kadar İstanbul'dan gelen bütün ferman, berat ve hükümlerin birer suretleri bu defterlere kayıt edilmişti. Bu bakımdan kadı sicilleri sadece bölgeye ait olayları kapsayan bir kaynak olmayıp çok zengin içeriklere sahip belge serisidir.

Anadolu'yu Suriye'ye bağlayan stratejik bir bölgede yeralan Adana, sahip olduğu bu özelliği dolayısıyla hem ticaret yollarının, hem de hac yollarının merkezi olmuş çok hareketli bir bölgedir. Bölgenin köprü konumunda olması, bu topraklarda yerleşik hayata geçişi geciktirdi. 1572 yılında bile konar-göçer cemaatler nüfusun % 85'ini oluşturmaktaydı¹.

Adana 1516 yılında Osmanlı topraklarına yurtluk ve ocaklık olarak katılmıştır. Buna rağmen Adana'nın ilk kadı sicilleri kayıptır. İlk kadı sicili, yayına hazırladığımız bu 1633- 1634 tarihli 2 Numaralı Şer'îye Sicili'dir. İşin daha ilginç bu defterden sonraki siciller de 1690 yıllarına gelinceye kadar kayıptır. Dolayısıyla XVI. Yüzyılın ilk yarısına ait bu 2 numaralı sicilin bölge tarihi için önemi çok büyüktür.

Adana şer'îye sicilleri kataloglarda 150 adet görünmesine rağmen 37 numaralı sicil bilinmeyen bir şekilde kayıp olduğu için gerçekte 149 sicil bulunmaktadır. Bu siciller kataloglanırken tarih sırasına özen gösterilmediği için ilk defter olmakla birlikte elimizdeki bu sicil 2 numara ile kayıt edilmiştir.

2 Numaralı Adana Şer'îye Sicili, Adana'nın ilk sicili olduğu halde bugüne kadar yapılan 15 kadar yüksek lisans tezinin hiçbirine konu olmamıştır.² Yıllardan beri sürdürmekte olduğumuz Adana şer'îye sicilleri üzerindeki yayınlar bundan sonra da 53 ve 58 numaralı Adana şer'îye sicilleri ile devam edecektir. Daha sonra ise Üzeyir ve Tarsus Mufassal Tahrir defterlerinin tıpkıbasımları ile birlikte yayınlanması ile bölgenin tamamına ait birer mufassal defter yayınlanmış ve okuyucuların istifadesine sunulmuş olacaktır. Mümkün olursa devamında Adana Ahkâm Defteri ve Mühimme defterlerinden Çukurova ile ilgili birer örnek seçerek yayınlamak düşüncesindeyiz.

Bu çalışmamızın ilk safhasında kıymetli meslektaşımız, Dr. Öğretim Üyesi Ümit Katıracı emek harcadı. Ancak eserin ortaya çıkışı yıllar sonra kıymetli meslektaşlarımız Mehmet Çetinkaya ve Kadir Demirel'in yardımları ile mümkün oldu. Kendilerine bütün yardımları için teşekkür borçluyum.

2 Numaralı Adana Şer'îye Sicili'nin elde mevcut siyah-beyaz mikrofilmleri hem eksik, hem de çok düşük çözünürlükte idi. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Başkanlığı değerli yöneticilerinden Nurullah İşler ve Murat Şenel çok kısa zamanda defteri renkli olarak yeniden çekilip bize ulaştırılmasını sağladılar. Onların ve teknik ekipteki meslektaşlarımızın bu değerli yardımı olmasaydı biz okumada ve kaliteli baskı konusunda hiçbir şekilde başarılı olamayacaktık. Kendilerine ne kadar teşekkür etsem azdır.

Gönümüz böylesine önemli akademik bir yayının Türk Tarih Kurumu tarafından yayınlanmasını arzu ederdi. Türk Tarih Kurumu'nun yıllar önce almış olduğu Şer'îye Sicili yayınlamamak yolunda almış olduğu bir karar

¹ Yılmaz Kurt, *XVI. Yüzyıl Adana Tarihi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü basılmamış doktora tezi, Ankara 1992, s. 78.

² Feyzi Kaplan, *6 numaralı Adana Şer'îye Sicili* (H. 1203/M. 1788-H. 1204/M. 1789), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 1996; Ahmet Küçük, *10 numaralı Adana şer'îye sicil defteri* (1241/1825- 1260/1844), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 1996; Metin Ceylan, *17 nolu* (H. 1156-1157 M. 1743-1744) *Adana şer'îye sicili transkripsiyon ve kataloğu*, Malatya 1996; Mehmet Zahit Yıldırım, *30 numaralı Adana şer'îye sicil defteri* 1115/1703- 1171/1757, Malatya 1996; Talip Atmaca, *129 nolu* (H. 1143-1145 M. 1730-1732) *Adana Şer'îye Sicili*, Malatya 1996; Ömer Faruk Teber, *Adana şer'îye sicillerine göre 1150-1160/1737- 1747 yılları arasında Adana'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1996; Murat Fidan, *H. 1167-1169 (M. 1753-1755) tarihli Adana Şer'îye Sicili*, Malatya 1996; Zülfiye Kılıç, *6 Numaralı Adana şer'îye sicili* H.1203-1204, (M.1788-1789). Elazığ 1996; Mahmut Karatepe, *135 nolu Adana şer'îye sicili defteri transkripsiyonu ve kataloğu* (H. 1266/1269-M. 1859/1860), Malatya 2000; Sevim Yaşa, *27 numaralı Adana Şer'îye sicili* H.1160 / M.1747, Elazığ 2004; Sevim Erdem, *65 numaralı Adana Şer'îye sicili* (H.1200-1203 / M.1786-1789), Elazığ 2004; Hatice Ergül, *53 nolu Şer'îye Siciline Göre Adana'nın Sosyo-ekonomik Tarihi*, Ankara 2006; Ahmet Cevizci, *62 nolu Adana şer'îye sicili* (H. 1208-1209) *transkripsiyon değerlendirme*, Kayseri 2007; Osman Karlangıç, *73 Numaralı Adana Şer'îye Sicili* (H.1263- 1264/M.1847-1848) *Transkripsiyon ve Değerlendirme*, Şanlıurfa 2007; Mevlüt Dede, *Osmanlı Aile Araştırmaları bakımından Adana ve Çankırı Şer'îye sicillerinin Karşılaştırmalı İncelemesi* (1215-1296/1800-1876), Sivas 2008; Özgül Bay, *71 numaralı M. (1821/1822-1823/1824) H. (1237-1239) tarihli Adana Şer'îye Sicili*, Fırat Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2020; Mehmet Ali Ekinci, *5 numaralı Adana Şer'îye Sicilinin transkripsiyonu ve değerlendirmesi* (1770-1771), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarih Bölümü, basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2020.

bizim önümüze engel oldu. Ancak Adana tarih ve kültürüne yapmış olduğu yayınlarla büyük bir hizmet etmiş olan Akademisyen Yayınevi bu zor işi bir görev sayarak üstlendi. *2 Numaralı Adana Şer‘iye Sicili*’nin yayınlanması konusundaki bu fedakârlıkları için Akademisyen Yayınevi yetkililerine teşekkür ediyorum.

Belge yayınlarının zorluğunu bu işin içinde olanlar çok iyi bilirler. Bütün titizliğimize rağmen bazı eksiklik ve hatalarımız bulunabilir. Bu hataların sorumluluğunun tamamen bana ait olduğunu kabul ediyor, okuyucularımızın hoşgörüsüne sığınıyorum.

2 Numaralı Adana Şer‘iye Sicili’nin Türk tarihine ve Türk kültürüne, bölge araştırmalarına katkı sağlaması dileklerle.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
1. ADANA ŞER'İYE SİCİLLERİ KATALOĞU.....	1
2. 2 NUMARALI ADANA ŞER'İYE SİCİLİ	7
2. A. Defterin Fiziki Durumu.....	8
2. B. Defterde Yer Alan 270 Belgenin Tarihleri.....	8
3. 2 NUMARALI ADANA ŞER'İYE SİCİLİ BELGE ÖZETLERİ KATALOĞU.....	9
4. 2 NUMARALI ADANA ŞER'İYE SİCİLİ'NİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	25
SONUÇ.....	27
2 NUMARALI ADANA ŞER'İYE SİCİLİ (Yeniyazı Metin).....	29
2 NUMARALI ADANA ŞER'İYE SİCİLİ (Tıpkıbasım).....	145
KAYNAKÇA.....	229
SÖZLÜK	330
DİZİN	253

KISALTMALAR

Cm. : Cemâat

Kr. : Karye (Köy)

Mh. : Mahalle

Mz. : Mezra'a

Nh : Nâhiye

Sn. : Sancak

Şh : Şühûdü'l-hâl

Tf. : Tâife

KAYNAKÇA

- ATMACA, Talip, *129 nolu (H. 1143-1145 M. 1730-1732) Adana Şer'îye Sicili*, Malatya 1996.
- AVCI, Orhan, "Şer'îye Sicilleri Toplu Kataloglarında Tarih Tesbiti", *ERDEM*, XII/ 34 (1999), s. 45-73.
- AYDIN, Bilgin, "Meşihat Arşivinde Yeni Tasnif Olunan Siciller", *Türk Dünyası Araştırmaları*, 92 (1994), s. 122-151.
- BAY, Özgül, *71 numaralı M. (1821/1822-1823/1824) H. (1237-1239) tarihli Adana Şer'iyye Sicili*, Fırat Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2020.
- CEVİZCİ, Ahmet, *62 nolu Adana şer'îye sicili (H. 1208-1209) transkripsiyon değerlendirme*, Kayseri 2007.
- CEYLAN, Metin, *17 nolu (H. 1156-1157 M. 1743-1744) Adana şer'îyye sicili transkripsiyon ve kataloğu*, Malatya 1996.
- DEDE, Mevlüt, *Osmanlı Aile Araştırmaları bakımından Adana ve Çankırı Şer'îyye sicillerinin Karşılaştırmalı İncelemesi (1215-1296/1800-1876)*, Sivas 2008.
- DEMİRTAŞ, M. Ali, "Tire Şer'îye Sicilleri Kataloğu", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, c. VII (1992), s. 289-297.
- EKİNCİ, Mehmet Ali, *5 numaralı Adana Şer'îyye Sicilinin transkripsiyonu ve değerlendirmesi (1770-1771)*, Kahramanmaraş 2020.
- ERDEM, Sevim, *65 numaralı Adana Şer'îyye sicili (H.1200-1203 / M.1786-1789)*, Elazığ 2004.
- ERGÜL, Hatice, *53 nolu Şer'îyye Siciline Göre Adana'nın Sosyo-ekonomik Tarihi*, Ankara 2006.
- ERSOY, Osman, "Şer'îye Sicillerinin Toplu Kataloguna Doğru", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XXI/ 3-4 (1963), s. 33- 65.
- ERSOY, Osman, "Şer'îye Sicillerinin Toplu Kataloguna Doğru", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XIII/24 (1979-80), s. 1-20.
- FİDAN, Murat, *H. 1167-1169 (M. 1753-1755) tarihli Adana Şer'îyye Sicili*, Malatya 1996.
- GEDİKLİ, Fethi, "Şer'îye Sicillerinin Hukuk Tarihi Açısından Önemi ve Sicillere Dayalı Araştırmalar", *Dünden Bugüne Osmanlı Araştırmaları – Tespitler- Problemler- Teklifler-*, Editörler: Ali Akyıldız – Ş. Tufan BUZPINAR - Mustafa Sinanoğlu, İstanbul 2007, s. 73- 96.
- GRISWOLD, William J., *Anadolu'da Büyük İsyan 1591- 1611*, Çev. Ülkü Tansel, 2. Bs., Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 2002.
- HALAÇOĞLU, Yusuf, "Şer'îye Sicillerinin Toplu Kataloguna Doğru; Adana Şer'îyye Sicilleri", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, 30 (1976), s. 99- 108.
- İLGÜREL, Mücteba, "Şer'îye Sicillerinin Toplu Kataloguna Doğru", *İstanbul Üniversitesi Tarih Dergisi*, 28- 29 (1975), s. 123- 166.
- İNALCIK, Halil, "Saraybosna Şer'îye Sicillerine Göre Viyana Bozgunu'ndan Sonraki Harp Yıllarında Bosna", *Tarih Vesikaları*, 9 (1942), s. 178- 187.
- İNALCIK, Halil, "Saraybosna Şer'îye Sicillerine Göre Viyana Bozgunu'ndan Sonraki Harp Yıllarında Bosna", *Tarih Vesikaları*, 11 (1943), s.372- 384.
- KAPLAN, Feyzi, *6 numaralı Adana Şer'îyye Sicili (H. 1203/M. 1788-H. 1204/M. 1789)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 1996.
- KARATEPE, Mahmut, *135 nolu Adana şer'îyye sicili defteri transkripsiyonu ve kataloğu (H. 1266/1269-M. 1859/1860)*, Malatya 2000.
- KARLANGIÇ, Osman, *73 Numaralı Adana Şer'îyye Sicili (H.1263- 1264/M.1847-1848) Transkripsiyon ve Değerlendirme*, Şanlıurfa 2007.
- KAYIRAN, Mehmet – ÖZTÜRK, Mustafa, "Tokat ve Antalya Şer'îye Sicilleri Kataloğu", *1. Askeri Tarih Semineri*, Ankara 1983, s. 131-158.
- KILIÇ, Zülfiye, *6 Numaralı Adana şer'îyye sicili H.1203-1204, (M.1788-1789)*, Elazığ 1996.
- KOÇİ BEY, *Koçi Bey Risalesi (Günümüz Türkçesi ve Çeviri Yazı)*, Hazırlayan: Yılmaz Kurt, 4. Baskı, Akçağ Yay., Ankara 2018.
- KURT, Yılmaz, "Ramazanoğulları'nın Sonu", *Ramazanoğulları Beyliği*, Uluslararası Orta Anadolu ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü ve Medeniyeti Sempozyumu- III, Editörler Mehmet Şeker- Fatih Yahya Ayaz- Yakup Kaya- Abdulvahab Alıcı, Necmeddin Erbakan Üniversitesi Yayınları, Konya 2017, s.59- 76.
- KURT, Yılmaz, *Çukurova Tarihinin Kaynakları III 1572 Tarihli Adana Sancağı Mufassal Tahrir Defteri*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2005.
- KURT, Yılmaz, *XVI. Yüzyıl Adana Tarihi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü, basılmamış doktora tezi, Ankara 1992.
- KURT, Yılmaz – CEYHAN, Muhammed, "Osmanlı Arşivlerinde Bulduğumuz Şüpheli Belgeler Üzerine", *Bütün Yönleriyle Osmanlıca ve Mirası Uluslararası Sempozyumu Bildiriler*, Ankara 2017, Kırıkkale Üniversitesi İslamî İlimler Fakültesi Yayınları, s. 393- 406.
- KÜÇÜK, Ahmet, *10 numaralı Adana şer'îye sicil defteri (1241/1825- 1260/1844)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 1996.
- OĞUZÖĞLU, Yusuf, "Şer'îye Sicilleri Toplu Kataloguna Doğru", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XIV/25 (1981-82), s. 343-361.
- ÖZDEMİR, Rifat, "Şer'îye Sicillerinin Toplu Kataloguna Doğru", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, I/1, Elazığ 1987, s. 191-198.
- TEBER, Ömer Faruk, *Adana şer'îyye sicillerine göre 1150-1160/1737- 1747 yılları arasında Adana'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1996.
- UĞUR, Yunus, "Şer'îyye Sicilleri", *DİA*, 39 (2010), s. 8- 11.
- UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı, "Şer'î Mahkeme Sicilleri", *Ülkü*, V/29, Ankara 1935, s. 365-368.
- YAŞA, Sevim, *27 numaralı Adana Şer'îyye sicili H.1160 / M.1747*, Elazığ 2004.
- YILDIRIM, Mehmet Zahit, *30 numaralı Adana şer'îye sicil defteri 1115/1703- 1171/1757*, Malatya 1996.
- YILMAZÇELİK, İbrahim, "Şer'îye Sicillerinin Bir Merkezde Toplanması Üzerine Bazı Mülâhazalar", *I. Milli Arşiv Şurası 20-21 Nisan 1998 Tebliğler-Tartışmalar*, Ankara 1998, s. 165.
- YILMAZER, Ziya, "Murad IV", *DİA*, 31, İstanbul 2006, s. 177-183.